



Vəzifə irəliləyişləri

Tutduğu yolda qarşısına xeyli çətinliklər də çıxmışdı. Yanlışlarını, ağır maliyyə qüsurlarını aşkar etdiyi adamların təhdidləri, hədə-qorxuları, hətta həyatına yaranan real təhlükələr də az olmamışdı. Amma bunların heç biri Baxşəli Baxşəliyevi öz prinsiplərindən çəkəndirə bilməzdi. 1954-cü ilə qədər Bərdə və Yevlax bölgələrində məhz bu qaydada işlədi.

Əyalətdə çalışan bu peşəkar, vicdanlı, prinsipial gəncin xoş səsi-sorağı artıq mərkəzlilərə də yetişmişdi. 1954-cü ildə onu Maliyyə Nazirliyinə baş Nəzarətçi-müfəttiş vəzifəsinə təyinatla əyləndirdilər. Əzərin Nəzarət-təftiş İdarəsinin şöbə rəisi təyin olundu. Nazirlikdəki fəaliyyəti onun üçün

Bundan da böyük uğuru isə o, Ulu Öndərin etimadını doğrultması ilə qazandı. Baxşəli Baxşəliyev bu vəzifədə 1987-ci ilədək - dünyadan köçdüyü günə qədər çalışdı. Dövlət quruculuğu yolunda Heydər Əliyevin ən sadıq silahdaşlarından oldu. Onun qarşıya qoyduğu vəzifələri layiqincə yerinə yetirməyi özünə hər zaman şərəf saydı.

Məlum olduğu kimi, Ulu Öndər Azərbaycan rəhbər seçiləndə respublika iqtisadiyyatında durum o qədər də ürəkaçan deyildi. Bütün əsas sosial-iqtisadi inkişaf göstəricilərinə görə Azərbaycan ittifaqda axırıncı yerlərdən birini tuturdu.

Heydər Əliyev, ilk növbədə, iqtisadiyyatda yəmənlis ağır vəziyyətin, onu doğuran səbəblərin sistemli təhlilini apardı, risklər edərək bir sıra təşkilati tədbirlər həyata keçirdi. İttifaq hökuməti qarşısında respublikanın gələcək iqtisadi həyatı ilə bağlı məsələlər qaldırdı və qısa vaxt ərzində sovet hökumətinin Azərbaycan Respublikasının inkişafına dair xüsusi qərarlarına və əsərlərinin ayrılmasına nail oldu. Milli gəlir, sənaye, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında 60-cı illərdəki gerilik qısa zamanda aradan qaldırıldı. Yeni, keyfiyyətli inkişafın fundamental əsaslarının möhkəmləndirilməsi üçün xeyli iş görüldü.

Heydər Əliyevin əzmkarlığı sayəsində Azərbaycan sənayesinin inkişafı tarixində mühüm rol oynayan bir sıra proqramlar qəbul olundu. Yeni tipli müəssisələr, istehsal sahələri istifadəyə verildi, on minlərlə yeni iş yeri yaradıldı. Sənayenin ixrac potensialı xeyli artdı, istehsalın mədəni-texniki səviyyəsi yüksəldi. 1970-ci illər Azərbaycan tarixinə, sözün əsl mənasında, sənayenin intibah dövrü kimi daxil oldu.

1971-1975-ci illərdə respublika iqtisadiyyatına əvvəlki 5 ildəkindən 30 faiz çox vəsait qoyuldu, 64 iri sənaye müəssisəsi istifadəyə verildi.

Bütün bu nailiyyətlərin əldə olunmasında təbii ki, maliyyə resurslarının düzgün idarə edilməsi, gəlir və xərclərə nəzarət, pozuntu hallarının qarşısının alınması üçün həyata keçirilən tədbirlər, Maliyyə nazirinin öz işinin peşəkarı kimi ölkə rəhbərliyi qarşısında irəli sürdüyü səmərəli təşəbbüslər də böyük rol oynayırdı. Bu baxımdan, qarşıya qoyulan məqsədlərin əldə edilməsində Azərbaycanın Maliyyə naziri kimi Baxşəli Baxşəliyevin böyük xidmətləri oldu. Ölkənin müasir tələblərə uyğun maliyyə-büdcə sisteminin qurulmasına, maliyyə intizamının, kredit və sığorta sisteminin gücləndirilməsinə o, fədakar əmək sərf etdi və bu əməyin bəhrələri ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında göründü. Maliyyə Nazirliyi dəfələrlə keçici Qırmızı Bayraq aldı və sosialist yarışmasının qalibi elan edildi. Respublikada yüksəkixtisaslı maliyyəçi kadrların hazırlanması sahəsində də B.Baxşəliyevin əvəzsiz rolu və böyük xidmətləri danılmazdır.

Onun təşkilatçılıq qabiliyyəti yüksək qiymətləndirilir

Heydər Əliyev Maliyyə naziri Baxşəli Baxşəliyevin təşkilatçılıq qabiliyyətini, işinin bilicisi olmasını, təşəbbüskarlığını, prinsipiallığını, mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlərini yüksək qiymətləndirirdi. B.Baxşəliyev ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına verdiyi dəyəri, "Xalqlar Dostluğu", "Şərəf nişanı" ordenləri və digər yüksək dövlət mükafatları ilə təltif olunmuş, "Azərbaycanın əməkdar iqtisadçısı" fəxri adına layiq görülmüşdür. O, ölkənin ictimai-siyasi həyatında, partiya işində də yaxından iştirak etmişdir. 1971-ci ildən başlayaraq ardıcıl olaraq dörd çağırışı Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı seçilmişdir.

Baxşəli Baxşəliyev həm də nümunəvi ailə başçısı idi. Bu ailədə iki oğlan, dörd qız olmaqla altı övlad böyüyürdü. Övladlarını milli-mənəvi dəyərlər ruhunda tərbiyə edərdi. İş qrafikinin gərginliyinə baxmayaraq onların dərslərini, fərdi intizamını tədbiqəsinə ciddi tələbkarlıq göstərirdi. Eyni zamanda onları zəhmətsevərliyə, sadəliyə alışdırırdı. Oğlu, professor Adil Baxşəliyev atası haqqında danışarkən deyir: "Yaşlı nəsil Baxşəli Baxşəliyevin rəhbər vəzifələrdə çalışdığı, o cümlədən 18 il respublikanın Maliyyə naziri olduğu dövrü yaxşı xatırlayır. Bizim heç birimiz atamızın çalışdığı sahəni seçməyə də, xalqa məhəbbətə, peşəyə sədaqətə, elmə, təhsilə həvəsi, səxavətli olmağı, məsuliyyəti və bir çox digər xüsusiyyətləri ondan öyrənmişik. Həmişə bizə deyirdi ki, düşünməyin atanız nazirdir. Vəzinə müvəqqətidir. Siz yalnız öz gərgin zəhmətə qayətində nələrsə nail ola bilərsiniz. Ona görə də həmişə çalışın".

O, qızların təhsil almasını xüsusilə çox arzulayırdı. Bunu bir tövsiyə kimi sözü yetən hər kəsə aşılamağa çalışırdı. Qızı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Z.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru, professor Gövhər Baxşəliyevanın xatirələrindən: "Həmişə deyirdi, qızları elə böyütmək lazımdır ki, gələcəkdə heç kimdən asılı vəziyyətə düşməsinlər. Oğlan lazım gəlsə, ən ağır işlərdə çalışıb, yük daşıyıb özünü dolandıra bilər. Qızınsa əlində bir sənəti olmalıdır. Həyatdır, bilmək olmaz necə olacaq, özünə bir parça çörək qazana bilməlidir".

Düşünürük ki, şirin xatirələr işığında yada düşən bu kəlmələr də Baxşəli Baxşəliyevin milli ruhlu Azərbaycan ziyalısı kimi nə qədər yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik olduğunu göstərir.

Bu il anadan olmasından 100 il ötür. Dünyaada gelişindən ötan bir əsrlik zaman Baxşəli Baxşəliyev kimi insanların daşdıqları ali dəyərlərin daha bir əsrin ucılığına yüksəlməsi deməkdir. Bütün ömrünü xalqına xidmətdə keçirmiş görkəmli iqtisadçı-maliyyəçi, ictimai-siyasi xadim B.Baxşəliyev həyatı ilə başqalarına örnək olan şəxsiyyətlərdəndir.

İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Həyat insanı çox sınaqlardan keçirir. Cəmi bir neçə onilliyə sıxan ömründə nə qədər çətinlikləri dəf etməli olursan. Yüksək vəzifələr, titullar, şan-şöhrət özü də fərdlər üçün bir insanlıq imtahanına çevrilir. Bütün bunların qarşısında özünü qoruya bilənlər, şərəfli ömür yaşayanlar, xalqına fayda verənlər həyatda olmayan da belə rəğbətlə xatırlanırlar. Zamanın hansı tərəfindən baxırsan bax, belə insanlar özünəməxsusluqları ilə fərqlənirlər. Şəxsiyyətlərini saf, təmiz təməllər üzərində quranlar tarixdə qalır, yaddaşlarda yaşayırlar.

67 illik ömürdən səhifələr

Hər zaman sevgi ilə xatırlanan insanlardan biri də Baxşəli Həsən oğlu Baxşəliyevdir. O, 1920-ci ilin 20 avqustunda Bərdədə anadan olub. Bərdə rayonu onda Gəncə (Yelizavetpol) quberniyasına aid Cavanşir qəzasının tərkibində bir kənd idi. Əhali əsasən əkin-biçinlə məşğul olurdu. O zaman Azərbaycanın bütün bölgələri kimi bu torpaqlarda da sovet hökumətinin yerli təsisatları möhkəmlənirdi. Qırmızılar savadsızlığın ləğvini əsas şüarlarından biri elan etmişdilər. Hər yerdə savad kursları açılırdı. Yerlərə mərkəzi şəhərlərdən müəllimlər göndərilirdi.

Hamı, o cümlədən Baxşəli Baxşəliyevin valideynləri də hiss edirdilər ki, artıq dövr

Yaddaşlarda əbədiləşən insan

təhsilidir. Bu zəmanədə ancaq təhsilli insanlar irəli gedə bilirlər. Ona görə də övladları Baxşəlinin yazıb-oxumağına ciddi diqqət yetirirdilər.

Onda təhsil almaq, dərslərə hazırlaşmaq indiki kimi asan deyildi. Zəmanə ağır, dolanışıq çətin idi. Yerlərdə az-çox imkanlı adamlar qolçomaq adı ilə repressiyaya məruz qalırdılar. Xüsusi hökuməti inqilabi məliklərlə əvvəlki xüsusi mülkiyyət sistemini dağıdıb yenidən qurduğundan qıtlıq, imkansızlıq yaranmışdı. İnsanlar yemək, paltar və başqa sosial ehtiyacları sarıdan ciddi sızıntı çəkirdilər. Bununla belə gəncələrdə oxumaq həvəsi güclü idi. Uşaqlar gündüz əkin-biçin işlərində ata-analarına kömək edər, gecələri qaraçıya işığında dərslərinə hazırlaşar, kitab oxumaqdan doymazdılar.

İdeallara bağlılıq

Doğmaları, yaxınları Baxşəlinin gələcəyinə böyük ümid bəsləyirdilər. O da dərslərində uğur qazanmaq üçün getdikcə daha səy çalırdı. Bu çalışqanlıq bəhrəsini verirdi.

Baxşəli valideynlərinin ümidlərini doğrultdu. Orta təhsilini başa vurub Qori şəhərindəki Maliyyə İnstitutunu bitirdi. Rus dilini mükəmməl öyrəndiyindən ali məktəbə qəbul və orada təhsil almaq onun üçün çətin olmadı. Onda yerlərdə peşəkar maliyyəçilərə böyük ehtiyac vardı. Kolxoz-sovxoz sistemi yenik qurulmuşdu. Mərkəzdə və yerlərdə dövrə uyğun çoxsaylı təşkilatlar yaradılmışdı. Dövlət planlı təsərrüfat sistemi əsasında idarə olunurdu. Mürəkkəb bir təsərrüfatın hesablamaları işlərini aparmaq, auditini həyata keçirmək, gəlir və xərclərə nəzarət etmək maliyyə sahəsində savadlı mütəxəssislərin işi idi. İnstitutu bitirdikdən sonra 1937-ci ildə əmək fəaliyyətinə başlayan Baxşəli Baxşəliyev Azərbaycan SSR Maliyyə Nazirliyinin Bərdə rayon şöbəsində əvvəlcə nəzarətçi kimi işə başladı. Sonra baş mühasib, ardınca isə baş nəzarətçi-müfəttiş oldu.

O, Bərdə və Yevlax rayonları üzrə çalışırdı. İşi o qədər də asan deyildi. Sovet hökuməti dövlət maliyyəsinə xor baxanlara qarşı yetirilən sərt mövqə tutmuşdu. Belələrində heç bir güzəşt edilməzdi. Hətta çox zaman onlar ən ağır cəzaya - güllələnməyə layiq görüldülər. Bununla belə tamahına sahib çıxma bilməyənlər, nəfsinə məğlub olub dövlət əmlakına əl uzadanlar, əliayrılıq edənlər yəne də tapılırdı. Ona görə də işdə çox prinsipial olmaq lazım gəlirdi. Baxşəli Baxşəliyev hər zaman çalışırdı ki, ona verilən tapşırığı vicdanla, yüksək peşəkarlıqla yerinə yetirsin. Dövlətin, xalqın əmlakını əliayrılardan, artıqtamahlardan qorusun. O, ideallarına bağlı bir gənc idi. Erkən yaşlardan özündə dövlətçilik düşüncəsi aşılanmışdı. Partiya tərbiyəsini, əmlağını mənimsəmişdi. Daşdırdı komsolçu, daha sonra kommunist adı onun üçün sadəcə cibində gəzdirdiyi biletdən, müəyyən üstün imtiyazlardan ibarət deyildi. Bu, bir məsuliyyət idi. Gördüyü işlə, dürüstlüyü, prinsipiallığı, vəzifəsinə peşəkar yanaşması ilə o, dövlətin, cəmiyyətin inkişafına töhfə verdiyinə qəlbən inanırdı. Hesab edirdi ki, insan milli-mənəvi dəyərlərə bağlı olduğu kimi, xalqa layiqli xidmətdən də qürur duymalıdır.

yeni bir məktəb idi. Burada peşəkar insanlarla çalışması, dinamik bir mühitə olmasa ona fərdi inkişaf üçün imkanlar yarırdı. Nazirlikdə işi ilə bağlı xeyli yeniliklərə yiyələndi, bilik və bacarıqlarını daha da artırdı. 1961-ci ildə onu Baş Dövlət Sığorta İdarəsinin rəisi vəzifəsinə təyin etdilər. 8 il burada işlədi. Ölkədə sığorta sisteminin inkişafına böyük əmək sərf etdi. 1968-ci ildə isə Maliyyə nazirliyində birinci müavini vəzifəsinə irəli çəkildi.

1969-cu ilin 14 iyulundan başlanan yeni tarix

1969-cu ilin 14 iyul günü Azərbaycanın tarixi təleyini dəyişən hadisə baş verdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev həmin gün Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçildi. Bu hadisə ilə xalqımızın tarixində yeni bir səhifə açıldı. Bu səhifənin hər cümləsində, hər kəlməsində bir amal, niyyət öz ifadəsini tapırdı: haqq-ədalətin bərqərar olması, dövlət-vətəndaş münasibətlərinin hüquqi müstəvidə tənzimlənməsi, demokratik dəyərlərə söykənən sivil cəmiyyətin yaradılması, dövlət qurumlarının xalqın malına xor baxan ünsürlərdən təmizlənməsi və onların əməllərinə layiqli hüquqi qiymətin verilməsi.

Heydər Əliyev öz iş prinsiplərini, fəaliyyət manifestini 1969-cu ilin 5 avqustunda keçirdiyi və tariximizdə bir də "avqust plenumu" kimi xatırlanan tədbirdə açıq ifadə etmişdi. Ulu Öndərin səsləndirdiyi fikirlərin mühüm bir qismi məhz kadr islahatları ilə bağlı idi. Heydər Əliyev deyirdi: "...Biz ayrı-ayrı vəzifəli şəxslərin davranışında özünü bürüzə verən nalayiq hallara, pozğunluq təzahürlərinə göz yumma bilmərik. Mənəviyyət, əxlaq bütünümüzə nüfuz etməlidir. Kadrları açmaq, kəməllərin gözü qarşısında seçmək, onlar haqqında kollektivin, adamların, iş yoldaşlarının rəyini nəzərə almaq lazımdır. Yalnız belə olduqda kadrların seçilməsi və yerləşdirilməsindəki bir çox səhvlərin qarşısını almaq, həmin sahədə işimizin səviyyəsini xeyli yüksəltmək olar".

Heydər Əliyev bu sözləri təsadüfən demirdi. Uzun illər xüsusi xidmət orqanlarında çalışan, məxfi məlumat axınına idarə edən peşəkar kimi Heydər Əliyev dövlət idarələrindəki yüksək vəzifəli şəxslərdən kimin kim olduğunu çox gözəl bilirdi. Azərbaycanın inkişafı üçün qarşıya qoyduğu çoxsaxəli planları, verdiyi strateji qərarları həyata keçirmək üçün respublika rəhbərinin sərəştəli, dürüst, vicdanlı, bir o qədər də vətənpərvər kadrlara ehtiyacı vardı. Ulu Öndər bu kadrları indiyə qədərki işlərində ortaya qoyduqları nəticələri diqqətdən keçirərək, cəmiyyətin onlar haqqında rəylərini nəzərə alaraq seçirdi.

Bu mənada Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərliyə başlamasından cəmi bir neçə ay sonra ölkənin yeni Maliyyə naziri kimi son dərəcə çətin və məsuliyyətli bir vəzifədə məhz Baxşəli Baxşəliyevin üzərində dayanması onun bu meyarlara tam uyğunluğundan irəli gəlirdi. O, Heydər Əliyevin yüksək inam və etimadını qazana bilməmişdi. Bu imtahandan keçmə bilməsi Baxşəli Baxşəliyevin həyat və karyerasının bəlkə də ən böyük uğuru idi.